

LUNDS
UNIVERSITET

Inhumana villkor

Analys av hur den finska lagstiftningen kränker transpersoners mänskliga rättigheter och bidrar till cis- och heteronormativitet i 2010-talets Finland

Kandidatuppsats i genusvetenskap

Vårtermin 2018

Författare: Rebecca Mattsoff

Handledare: Sara Goodman

Abstract

The aim of this essay is to analyze how the preconditions for legal recognition of gender contribute to cis- and heteronormativity in Finland. The material used in the analysis consists of the final report of a working group which was given the assignment by the Finnish Ministry of Social Affairs and Health to investigate possible changes in the Act on Legal Recognition of Transsexuals. As it stands today, the Finnish law requires that a transgendered person who desires to have legal recognition of the gender they live in, to both be sterilized and unmarried. The working group proposes abolishing this requirement. The method used in this essay is based on Carol Bacchi's approach in *What's the problem represented to be?* which builds upon Michel Foucault's Discourse Analysis. The questions raised are: How do the preconditions which the Finnish State imposes on the individual who applies for legal recognition of gender contribute to cis- and heteronormativity in 2010s Finland? How is gender and sex presented in the government's official documents? And what can be interpreted through what is not written in the documents? The conclusion of this essay is that the preconditions for transpeople violate their integrity and human rights and that they contribute to cis- and heteronormativity in the Finnish society.

Nyckelord

Transidentity, Law, Finland, Queertheory, Agency

Transidentitet, Lagstiftning, Finland, Queerteori, Agenskap

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte och frågeställning	5
Tidigare forskning	6
Transstudier och forskning i Norden	6
Transpersoners behandling och lagstiftning i Norden	7
Språk, pronomen och terminologi	8
Teori- och diskursanknytning	9
Tidigare transforskning	9
Teori	13
Metod	17
Diskursanalys	17
What's the problem represented to be? en diskursanalytisk metod	18
Material	21
Reflektion av material urval	21
Presentation av material	22
Etik och positionering	22
Analys	23
Hur är problemet framställd i policyn?	24
Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för denna problemframställningen?	26
Hur upptäcktes och skapades denna problemframställningen?	34
Vad lämnas oproblematiserat i problemframställningen; vad visar tystnaden och kan man tolka 'problemet' annorlunda?	37
Vilka konsekvenser dyker upp på grund av detta problemframställningen?	38
Hur och var är denna framställning av problemet producerat, spritt och försvarat?	
Hur kan det ifrågasättas, styrs och ersättas?	41
Slutsatser	43
Reflektioner	44
Källförteckning	45

Inledning

2017 firade Finland 100 år som självständiga. Finland har flera särdrag som gör en finsk medborgare stolt: utbildning, litteratur och kultur till exempel. Dock finns det fortfarande 2018 en lagstiftningsparagraf som heter *Lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet* (563/2002). Rapporten använder sig av termen "translag" vid referens till lagstiftningen. Analysmaterialen är Hälso- och Socialministeriets (SHM) arbetsgrupps slutrapport *Villkoren för fastställande av juridisk könstillhörighet. Arbetsgruppens slutrapport* och därmed *lag om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet* som presenterar ett förändringsförslag för dåvarande regering 2015. SHMs slutsrapport är skriven på finska men presentationsbladen som fungerar som en sammanfattning är skriven på svenska och engelska. Denna uppsats analyserar vilka implikationer lagen och förändringsförslag ger om kön, samt hur lagstiftningen och lagstiftare utövar makt över en transpersons kropp i form av vilka villkor som staten ställer för en person som önskar att fastställa sin juridisk könstillhörighet. Uppsatsen handlar om hur transpersoners rättigheter regleras i Finland. Transbegrepp har förändrat genom tid och plats, samtidig som det finns flera teorier om vad det är att vara trans. Uppsatsen strävar inte efter att definiera vad trans är utan att diskutera om vilka implikationer den finska lagen ger om transidentitet samtidigt som den analyserar arbetsgruppens rapport som strävar efter ett förändring i lagstiftning. Rapporten använder transkönad/transperson i texten.

Jag använder samma termer tillsammans med *cis-* och *icke-cis*. Cisperson är en person som uppfattar sig som kvinna eller man d.v.s. en person som har inte genomgått något sort av övergångsprocessen, uppfattar inte sig som transperson eller som icke-binär person.

Uppsatsens forskningsmetod är Michel Foucaults inriktning inom diskursanalys och Carol Bacchis *What's the problem represented to be?* (WPR) -metoden som bygger vidare på den. Med WPR-metoden så ställs det sex frågor till analysmaterialet med målet att analysera hur ett problem framställs i en policy. Arbetsgruppens slutrapport är ett statlig dokument som har en vision om vad problemet är, och därigenom försöker lösa det. Rapporten erkänner behoven

att förändra Finlands lagstiftning som berör fastställandet av juridisk könstillhörighet. Arbetsgruppens uppgift var att lägga fram ett förändringsförslag angående villkoren som finns för en person som vill fastställa sin juridisk könstillhörighet. Arbetsgruppens uppgift var att presentera deras förändrings förslaget i form av regerings proposition. Arbetsgruppen märkte flera förändringsmöjligheter som fanns i lagstiftningen. Några exempel är att Finland borde avskaffa det statliga kravet att man måste sakna fortplantningsförmåga för att kunna fastställa sin juridiska könstillhörighet, att Finland borde avskaffa kravet att man måste vara ogift och sist att Finland borde ändra lagens namn, eftersom den har en gammaldags klang med ordet *transsexuella*. Istället borde lagen heta "lag om fastställande av könstillhörighet". Tyvärr gick rapportens förändringsförslag inte vidare i lagstiftningsprocessen och translagen förblev oförändrad.

Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är emancipatorisk och utifrån ett feministiskt- och queerperspektiv problematisera lagstiftningen för transpersoner i Finland. Målet är att analysera och förklara hur dokumenten representerar samhällsförändringar inom identitetspolitiken. Emancipation i sig syftar till en samhällsförändring där man ska frigöra individen från institutionella maktstrukturer som kontrollerar och förhindrar dom. Detta innebär oftast att sträva efter ett mer jämlikt och rättvist samhälle d.v.s. innebär emancipation strävan efter jämlikhet mellan könen. Den emancipatoriska forskningen menar att ge människan kontroll över sitt agentskap. Detta gör att folk kan påverka sina liv, samhället och världen. Målet i en emancipatorisk forskning är att underordnade grupper ska kräva sin plats i samhället och få sitt agentskap (Lynch 1999, s. 23-24).

Uppsatsen ämnar därmed att analysera på ett konkret sätt hur samhällets strukturer missgynnar transpersoner. Syftet är att ta reda på hur Finland erkänner och tolkar transidentitet i ett statligt dokument och i lagstiftning. I den finska samhället finns det förhinder för transpersoners mänskliga rättigheter på grund av den reglering som lagstiftningen ställer för de som önskar att fastställa sin juridisk könstillhörighet. Jag analyserar dokumenten *Villkoren för fastställande av juridisk könstillhörighet*.

Arbetsgruppens slutrapport och därmed *lag om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet* som rapporten handlar om. Uppsatsen frågeställningar är följande:

- *Hur producerar de villkor, som den finska staten sätter på den individ som vill fastställa sitt juridiska kön, en cis- och heteronormativitet i 2010-talets Finland?*
- *Hur framställs kön i en offentlig skrift som handlar om lagstiftning och fastställandet av juridiska könstillhörighet och i den lagparagraf som dokumenten handlar om?*
- *Vad kan utläsas genom det som lagstiftningen och den offentlig skriften inte diskuterar och hur det bidrar till cis- och heteronormativitet?*

Tidigare forskning

Transstudier och forskning i Norden

Jens Rydström och David Tjeder skriver i sin bok *Kvinnor, män och alla andra* (2009) att transfobi är ett bevis på att begreppet *kön* är binärt till två kategorier: män och kvinnor. På 2000-talet har transfrågor varit mer och mer på bordet i politiken. Författarna skriver att innan 1970-talet var transpersoner en osynlig och tyst folkgrupp i samhället. Från 1870-talet till 1970-talet var transidentitet sett som en del av homosexualitet. Då betraktades också homosexualitet som en situation där “en kvinna var fångad i en mans kropp” eller vice versa. Rydström och Tjeder betonar att mängden transpersoner inte har ökat utan det är snarare deras synlighet och könsöverskridande uttryck som har ökat. De uttrycker följande: “omdefiniering av sexualiteten har lett till en omdefiniering av kön” (Rydström 2009, s. 157-159).

Malla Suhonen har skrivit artikeln *Transsukupuolisuuden näkymätön historia* som är publicerad i boken *Sateenkaari-Suomi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa* (2007).¹ Artikeln handlar om transpersoners historia i Finland. Suhonens slutsatser liknar de som Rydström och Tjeder uttryckte, om att på 1800-talet betraktades transidentitet och homosexualitet som samma fenomen. Suhonen berättar i sin artikel om Fritz Wetterhoff som

¹ Malla Suhonens artikel heter *Transsexualitets osynlig historia* på svenska och bokens namn på svenska är *Regnbågs-Finland: sexualitet- och genus minoritetens historia*.

var en finsk jurist och historiker som forskade om homosexualitet. Fritz var öppet homosexuell och i sin forskning konstaterade han att homosexualitet inte bara är psykiskt men att även biologi och genetik spelar en roll. Homosexualitet och transidentiteter blandades under denna tiden ihop och därför talades det om fysisk och psykisk "hermafroditism" (Suhonen 2007, s. 1).

Transpersoners behandling och lagstiftning i Norden

Suhonen skriver även om translagstiftningens bakgrund i Finland. *Lagen om fastställandet av transsexuellas kön* godkändes i riksdagen i juni 2002 och trädde i kraft i början av 2003. På samma gång upphävdes Finland sin steriliseringslag. Vad dessa lagstiftningar innebär kommer undersökas längre fram i uppsatsen.

Enligt Suhonen var medicinen en bidragande faktor till uppkomsten av transsexualitet som begrepp, genom att transpersoner behandlades både genom kirurgiska operationer och hormonalmedicinering redan i 1910- och 1920-talets Europa. Dessa behandlingar var mycket experimentella och ofta överlevde patienten inte (Suhonen 2007, s. 1). Suhonen presenterar en tidningsartikel som berättar om en transperson som genomgick ett "könsbytesoperation" 1958, vilket var en av de första "könsbytesoperationerna" i Finland. På 1960-talet sökte fyra personer tillstånd för en steriliseringsoperation från medicinsk myndighet, men alla deras ansökningar nekades och de fick inte rätt att överklaga beslutet. Några individer fick psykisk och kirurgisk behandling på universitetssjukhuset i Helsingfors men i allmänhet var sjukvården omedveten om transidentitet (Suhonen 2007, s. 3). Sen 1950-talet har det varit möjligt att tillämpa dåvarande steriliseringslag för transpersoner. Transpersoner fick ansöka om tillstånd för sterilisering från en myndighet som ansvarar för rättsskyddet för hälsovård (Terveydenhuollonoikeusturvakeskus TEO). Genom att få tillstånd att sterilisera sig fick en transperson möjlighet att genomgå en "könsbytesoperation". Suhonen konstaterar att en stor del av besluten nekades även fast personen själv valde att sterilisera sig samt hade en rekommendation från en psykolog. Den transperson som nekats fick inte veta motiveringen för avslaget men man kunde ansöka om lov igen (Suhonen 2007, s. 3).

På 1980-talet blev det möjligt att ändra sitt namn och personnummer. Enligt Suhonen var detta tack vare en transkvinna som hade genomgått operationen utomlands och ansökte om tillstånd att få byta sin namn. På 80-talet gick de fall som rörde vård, namn, identifieringsnummer eller korrigerings av offentligt dokument, såsom studentexamen, till domstol. Dock konstaterar författaren att de enskilda magistraten (finsk myndighet som ansvarar för folkbokföringsregister) själva tog besluten om ändring av namnet och/eller personlig identifieringsnummer ifall magistratens personalen var medveten och upplyst kring könsångfaldsfrågorna. Redan då, på 80-talet, vad en gift transperson tvungen att skilja sig om hen valde att ändra sin personliga uppgifter. Även om en transpersons juridiska möjligheter att påverka sina personliga uppgifter förbättrades under sent 1980-tal, så blev inte transpersoners vård förbättrad förrän 1990-talet då transvården förflyttades till universitetssjukhusen i Åbo, Tammerfors och Joensuu (Suhonen 2007, s. 3).

Språk, pronomen och terminologi

Språket som konstruerar vår värld är könat, ett exempel på det är våra pronomen "han" och "hon". Rydström och Tjeder skriver att det finns ett behov av ett könsneutralt pronomen om man vill prata på ett mer inkluderande sätt. De argumenterar att ett könsneutralt pronomen så som "hen" kan vara lösningen på det. "Hen" är ett låneord från den finska "hän"-ordet, som är fungerar på motsvarande sätt (Rydström 2009, s. 160). På finska finns det bara ett personligt pronomen i första person, "hän". Detta pronomen kan beskriva alla.

Gällande det finska språket konstaterar Suhonen att i Finland användes länge termen *transsexuaalisuus* vilket syftar till mer än *sexualitet*. Det är ett översättningsfel som berodde på att forskarna oftast refererade till skrifter som var på engelska. Mer korrekt borde vara att använda termen *transsukupuolinen* (transkönad) på finska istället för transsexualitet (Suhonen 2007, s. 1). Samma gäller på flera sätt i det svenska språket. Ordet *transsexualitet* syftar till att en transindivid har en påverkan över sin könstillhörighet och könsidentitet, det vill säga att transidentitet är "en preferens" som *sexualitet* -ord oftast refererar till. Begrepp *transsexualitet* är problematiskt på grund av att det betraktas som gammaldags och hänger ihop med diagnostisering och medikalisering av det trans-fenomenet som Suhonen tidigare uttryckt. Begrepp transidentitet och transperson är ett mer neutralt sätt att diskutera om en dimension

inom transfenomenet (Suhonen 2007, s. 1). Ett ordval är en del av den diskursiva makten som samhällsinstitutionerna producerar. I uppsatsen föredrar jag termen transidentitet/transperson/transkönad istället för transsexualitet/transsexuella, men översätter citat som det står i originaltexten.

Teori- och diskursanknytning

I den här diskussionen om teori och diskurs kapitel presenterar jag teoretiska utgångspunkter samt - forskning som har varit viktiga för uppsatsens syfte. Jag väljer att använda Sara Edenheims avhandling *Begärets lagar: Moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi* (2005); Signe Bremers avhandling *Kroppslinjer - Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering* (2011) och Katharine Rachlins artikel *Medical Transition without social transition - expanding options for privately gendered bodies* (2018) som tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.

Tidigare transforskning

Sara Edenheims avhandling erbjuder för ett uppsatsen relevant exempel, nämligen evolutionen och utvecklingen av den identitetspolitiska lagstiftningen i Sverige. I avhandlingen *Begärets lagar: Moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi* (2005) görs en diskursanalys gällande identitetspolitikens förändring i Sverige. Edenheim belyser hur hetero/cisnormativitet och hur heterosexuellitetsmatrisen kommer fram i statens offentliga utredningar (SOU) mellan 1934 och 2001. Edenheims material är utredningar om heterosexuellitet, transidentitet samt interkönhet och de ledde till lagförändringar. Edenheims metod är Michel Foucaults diskursanalys med genealogisk inriktning och den mest centrala teorin är Judith Butlers heterosexuellitetsmatrisen. Avhandlingen syftar på att visa och analysera vad som utesluts och vad som möjliggörs i identitetspolitiska SOUar som rör sexuellaminoriteters respektive trans- och interkönadepersoners rättigheter (Edenheim 2005, s. 11-13).

Edenheims främsta slutsats är att utredningar skapar heterosexualiserade samband mellan kön och genus. Homosexualitet definieras som en antites för heterosexualitet. Edenheim skriver:

“Alla utredningar strävar efter att skapa ett heterosexualiserat samband mellan kön, könsupplevelse och begär där exempelvis homosexualitet definieras som ett inverterat *heterosexuellt* begär och där inter- och transsexuellas könstillhörighet definieras utifrån vilket kön de antas kunna ha en sexuell relation med i framtiden” (Edenheim, 2005, s. 237).

Därför konstaterar Edenheim att det finns flera identitetspolitiska paradoxer i utredningar. I tidiga utredningsskrifter formuleras det att individens homosexualitet skulle kunna “fixas” genom en kirurgisk operation, precis som interkönade och transpersoners situation. Lesbianism är abjekta i utredningar, d.v.s. det är uteslutet eller trivialiserat i den svenska statens skrifter (Edenheim 2005 s. 237). Utredningar och lagstiftningsprocesser producerar och reproducerar samhällets hierarkiska dikotomier genom abjekta begrepp. Därför bidrar utredningar till samhällets hierarkiska strukturer (Edenheim 2005 s. 238).

Signe Bremers fokuserar i *Kroppslinjer - Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering* (2011) på hur den svenska lagen har konkreta konsekvenser för hur en transindivid upplever sin livssituation (Bremer 2011, s. 29). Avhandlingen behandlar mycket transpersoners integritet. Bremers syfte är att undersöka görandet och utmanandet av kropp och personskap i transpersoners berättelser om könskorrigering och därmed undersöka vad dessa berättelser säger om de villkor genom vilka kroppar blir begripliga och känns igen som möjliga personer (Bremer 2011, s. 15-16).

Bremer lyfter fram transpersoners erfarenheter. Transidentitet är ett mycket dynamiskt kroppsligt tillstånd som också är ett statligt villkorat tillstånd (Bremer 2011, s. 16). Som i Finland, ställer också den svenska staten flera krav på en individ som söker fastställandet av sin juridiska könstillhörighet. Avhandlingen kom ut 2011 och då fanns det fortfarande steriliseringskrav i den svenska lagstiftningen. Sverige ändrade denna lagstiftning 2013 och steriliseringskravet togs bort. Bremers sex forskningsfrågor handlar om kroppslig integritet. Första frågan handlar om hennes informanternas upplevelse av villkoren som den svenska staten ställer. Vilka konsekvenser *Lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall* (SFS

1972:119) har för transpersoners livssituationer. Bremer undersökte också vilka kroppar som kvalificerades som godtagbara kroppar och genom det, hur erkänns och underkänns transpersoners önskan för könsgörande praktiker. Hon är också intresserad av transpersoners förmåga att ändra sin juridiska könstillhörighet och vilken betydelse den materiella kroppen har i situationen. Bremers sista frågeställning handlar om rollen som den materiella kroppen har för en transpersons förmåga, villkor och möjligheter att uttrycka sig och ta plats i rummet efter fastställandet av juridisk könstillhörighet och/eller efter materiella förändringar i sin kropp (Bremer 2011, s. 16)

Bremer kombinerar Judith Butlers socialkonstruktivism och Sara Ahmeds queera fenomenologi. Målet är att undersöka kroppslig materialitet i transkontexten (Bremer 2011, s. 16). Avhandlingens disposition är *att kunskapa om kroppar, att vänta, att kvalificera, att passera, att nätverka och att fastställas* (Bremer 2011, s. 28-29). Biopolitiskreglering av familjebildning (som den svenska *lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall* gör) är ett statligt exempel på statligt legitimerat förtryck av transpersoners möjligheter och omständigheter, lagen förtrycker deras liv och kroppar (Bremer 2011, s. 29). Jag väljer att fokusera på att presentera Bremers slutsatser som främst rör informanternas upplevelser av lagstiftning och villkor. Bremer skriver under titeln *Lagen som våld* att hennes "... material aktualiserar även interpellation som en process vars villkor kan vålla enskilda personer psykisk och fysisk smärta" (Bremer 2011, s. 200). Det är möjligt att en transperson väljer att statens villkor är för stora för att genomgå fastställningsprocessen. Villkoren att personer ska vara ogift upprepar heteronormativ logik, med andra ord är lagen heteronormativ (Bremer 2011, s. 201). Bremer skriver:

"Lagen producerar förutbestämda vägval för hur Felix liv ska utformas för att kännas igen som ett liv värt att leva ... För att ska beviljas den vård som han upplever skulle göra hans liv mer levbart måste han avsäga sig rätten till en kroppslig funktion som skulle kunna ge honom glädje" (Bremer 2011, s. 205).

Bremer skriver om 2010-talets Sverige innan steriliseringskravet stryktes. På grund av liknande statliga krav och lagstiftning är det sannolikt att transpersoner i Finland upplever samma typer av känslor.

Katharine Rachlins forskningsartikel *Medical Transition without social transition - expanding options for privately gendered bodies* behandlar dikotomin mellan medicinsk och social övergång. Slutsatsen i artikeln är att köns mångfald och hur man upplever sitt kön kräver olika typer av möjligheter behandling och vård. Rachlins artikel handlar om personer som önskar 'gender-affirming' vård (hormoner eller könskorrigering kirurgi) utan viljan att ändra sin sociala roll. Personer som identifierar sig utanför cis-normen, t.ex. trans, icke-binär eller 'gender nonconforming' och vill uttrycka sin könsidentitet i det privata men samtidigt vill de behålla den sociala position de blev tilldelade vid födseln (Rachlin 2018, s. 228). Det finns två transitionsprocesser: den fysiska och den sociala. Rachlin listar anledningar som kan ligga bakom valet att inte gå genom den sociala transitioneringsprocessen. Man kanske bara vill leva som man upplever sig i sitt privata hem medan man vill behålla sin sociala status i offentliga sfären. Den sociala transitioneringsprocessen påverkar bland annat karriärmöjligheter. Det kan också vara så att kulturen som man lever i kan vara kvav och därför man kanske vill inte riskera sitt sociala säkerhetsnät, familj och kompisar. Om man är troende kan vara en anledning att inte vilja leva som trans i den offentliga rummen. I samhället finns det kompromisser, uppoffringar och risker som man behöver göra om en är transindivid (Rachlin 2018, s. 231-233).

En av Rachlins slutsatser är att det är riskabelt med självmedicinering. Folk självmedicinerar sig på grund av att det finns krav att man måste ha 'real-life experience' innan man i USA är berättigad för könskorrigering behandling – oftast kirurgiska operationer. Definitionen av 'real-life experience' är att individen lever som sin upplevda könsidentitet innan en könskorrigering operation genomförs. Rachlin skriver: "A case can be made that for individuals who have no intention of ever living in a gender other than the one assigned at birth, living in their assigned gender and expressing their identity privately is "real-life experience" (Rachlin 2018, s. 236).

Rachlins artikel är viktig för uppsatsens syfte på grund av att den argumenterar mot 'real-life experience' villkoren som står mellan en person och medicinsk könskorrigering behandling. Hon uttrycker att det är vanligt att studier om transpersoner argumenterar för raka motsatsen: att ha rätt till den sociala övergången utan den fysiska, och hennes vinkel i artikeln är att kunna ha möjlighet att genomgå könskorrigering operation utan att kompromissa sin sociala

roll (Rachlin 2018, s. 237). Rachlin betonar att: “The field of transgender health is evolving to address the needs of nonbinary and gender-nonconforming individuals, but there has been no such organized effort to meet the needs of those who seek medical without social transition while living in their affirmed binary gender“ (Rachlin 2018, s. 237-238). Vilket betyder att det finns både behov inom vård att kunna individualisera behandlingar så kan de kan möta olika individers behov (Rachlin 2018, s. 241).

Teori

Jag utgår från Joan Scotts tolkning av poststrukturalism och kombinerar det med den poststrukturalistiska teoretikerns Michel Foucaults diskursanalys-teori samt Judith Butlers queerteori. Utöver de tar jag upp transstudier som ett teoretisk utgångspunkt.

Transstudier

Susan Strykers diskuterar i boken *The transgender studies reader* (2006) hur man behandlar transbegreppet i vetenskap. Transpersoner har blivit andrafierade både i samhället och i vetenskap. Transfrågor har varit i skuggan i normbrytandensexualitetskampen på grund av att diskussionen om *gender diversity* inom vetenskap mest varit fokuserad på att analysera sexualitet och därmed sexuell lust (*sexual desire*). Genusvetenskaplig forskning har varit fokuserad på att analysera hur man uttrycker kön i samband med attraktion och inte könsupplevelse (Strykers 2006, s. 10).

Att Strykers skriver om kampen som transpersoner och transstudier bedriver har en stor betydelse för frigörelsen för alla människor och samhällets kategorihierarkier. Transpersoners kamp har en stor inverkan till allas frihet men det är beroende av vilka som vinner det ideologiska kriget kring *vad kön är*. Författarna är medvetna om lingvistiska gränser som har inflytande hur diskussion skapas kring trans- och icke-transidentiteter (Strykers 2006, s. 4-5).

Syftet i transsexualitetstudier är att denaturalisera, dekonstruera och synliggöra de normativa strukturer som existerar mellan *de på biologisk sätt olika människokropparna; de sociala*

roller och statusen som kopplas till vissa kroppar; de subjektiva erfarenheterna som en individ har lärt sig genom könsbestämda sociala förväntningar och andra dimensioner som upprätthåller produktionen och reproduktionen av förtryckande samhällsstrukturer (Strykers 2006, s. 3). Poängen i transsexualitetstudier är att undersöka relationen mellan kön och genus, biologi och kultur och förstå relationen mellan vem som är "oss" och vem är "de andre". Strykers och Whittles formulerar transstudiers grundläggande fråga på ett följande sätt: "... why it should matter, ethically and morally that people experience and express their gender in fundamentally different ways?" (Strykers 2006, s. 3).

Poststrukturalism

Joan Scotts tolkning om poststrukturalistisk teori ifrågasätter samhällets verklighetskategorier och strukturer. Det sociala umgänget konstruerar verklighet genom de diskurser som uppkommer genom språkbruk. Scott skriver i *Deconstructing Equality-versus-difference: Or, The Uses Of Poststructuralist Theory For Feminism* (1988) att poststrukturalistisk teori träffar alla behov som feministisk forskning har eftersom de kan analysera patriarkatet och politik. Språket skapar inte materiella relationer men genom att analysera språket blir det möjligt att få insikt i hur sociala relationer konstrueras. När man förstår hur sociala relationer skapas kan man analysera hur de påverkar samhället. Scott nämner hur samhällsinstitutioner bidrar till att skapa samhällshierarkier. Genom att uppmärksamma språkets roll i meningskapandeprocessen kan man analysera komplexa samhällsstrukturer och -hierarkier (Scott 1988, s. 33-34). Institutioner som är en del av lagstiftningsprocessen; regering, riksdagen, ministerier och själva domstolsväsendet är exempel på samhällsinstitutioner som har makt i hur samhällshierarkier konstrueras.

Scott betonar att det är viktigt att analysera texter i sin kontext, med andra ord: tid och plats, var och när texten (analysmaterial) producerades spelar en väsentlig roll i analysen. Scott betonar att enligt poststrukturalismen, har texten inte en inneboende betydelse i sig. Vilket betyder att det inte finns en ultimat eller objektiv överensstämmelse angående relationen mellan språk och verklig värld. Därför är textens kontext så viktig. Den grundläggande frågan som finns i den poststrukturalistiska analysen är: vilka specifika kontexter, i vilka specifika samhällsgrupper och vilka textuella samt sociala processer har betydelse och mening i

sambandet med analysmaterialen. Scott ställer vägledande frågor: hur meningar förändras; hur vissa meningar accepteras som normativa och andra meningar lämnas i skuggan och vad det avslöjar om makt som utövas i samhället (Scott 1988, s. 35).

Diskursanalys

Scott skriver att Michel Foucaults diskursanalys är en teori som uppmärksammar den sociala, institutionella och historiska påverkan på uttalande, termer, kategorier och övertygelser. Kontexten konstruerar hur man tolkar uttalande, termer, kategorier och övertygelser (Scott 1988, s. 35). Scott beskriver foucauldiansk diskursanalys på följande sätt:

A discourse is not a language or a text but a historically, socially, and institutionally specific structure of statements, terms, categories, and beliefs. Foucault suggests that the elaboration of meaning involves conflict and power, that meanings are locally contested within discursive “fields of force” that (at least since the Enlightenment) the power to control a particular field resides in claims to (scientific) knowledge embodied not only in writing but also in disciplinary and professional organizations, in institutions (hospitals, prisons, schools, factories), and in social relationships (doctor/patient, teacher/student, employer/worker, parent/child, husband/wife)... (Scott 1988, s. 35)

Institutionerna har stor makt över hur en diskurs skapas genom det språk som används i olika texter och dokument. Scott skriver att det finns flera diskursiva fält (discursive fields) som konkurrerar, överlappar och påverkar varandra. Institutionernas texter och dokument producerar en version av “sanning/verklighet” för att kunna legitimera auktoritet och makt. Foucault argumenterar att det saknas kritik mot de dominerande ideologier och epistemologier (Scott 1988, s. 35).

Queerfeministisk teori

Judith Butlers queerteori ifrågasätter könskategorier och handlar om “dekonstruktion och deessentialisering av kön och sexualitet” (Lykke 2009, s. 227). Det grundläggande i queerteori är att det sociokulturella könet (*genus*) och det biologiska könet (*kön*) är diskursivt producerade och performativa. Butler påstod att könsidentitet inte är ett inneboende eller

naturligt begrepp. Könsidentitet är en produkt av handlingar och beteende vilket betyder att kön är performativ (Butler 2007, s. 28 och s. 88). Butler har också fått inspiration från Michel Foucault och hans kritik mot idén att sexualitet är ett universellt och naturligt fenomen. Foucault argumenterade att sexualitet är ett resultat av en diskurs. Butler applicerade Foucaults idé med kön och genus och att ifrågasätta hur kön och genus produceras och reproduceras i samhället. Butler argumenterar för att kön och genus som fenomen varken är universellt, statiskt eller naturligt utan snarare kulturellt konstituerade (Butler 2007, s. 55-56). Kön och genus är inte enbart en social konstruerad kategori som är påverkad av sociala och kulturella metoder utan den är också i relation med en diskurs. Det finns historisk, social och politisk dynamik i samhällets genushierarki (Butler 2007, s. 88). Butler skriver: ”Att hävda att genus är konstruerad är inte detsamma som att påstå att det är illusoriskt eller artificiellt” (Butler 2007, s. 87). Det betyder att den diskursiva produktionen har skapat binära köns kategorier som antas som logiska och neutrala. Det finns ett hegemoni runt köns kategorier och därför ifrågasätts de inte. Binära köns kategorier neutraliserar, reproducera och befäster samhällsstrukturer som är patriarkala och heteronormativa. I boken *Genustrubbel* står det att genus är ett “... resultat av en reglerande verksamhet som försöker göra genus identiteten enlighet genom en tvingade heterosexualitet” (Butler 2007, s. 86). Heteronormativ diskurs som dominerar samhället kallas också som *heterosexuella matrisen* som Edenheim använder. Samhällets heteronormativ diskurs normaliserar tvåkönsmodellen (Butler 2007, s. 26).

Metod

En väsentlig anledning till att använda en kvalitativ forskningsmetod är för att kunna förstå relationen mellan olika samhälleliga fenomen och sammanhanget där de skapats. Kvalitativ forskning svarar på en fråga som oftast kan börjar med ord som hur eller vad. Forskningens syfte påverkar valet av metod (Rennstam 2015, s. 13-14). Metoden i uppsatsen är Carol Bacchis metodologi, *What is the problem represented to be* (WPR) som är baserad på foucaultiansk diskursanalytisk metodologi. WPR metoden konkretiserar diskursanalysen genom sex frågor som man ska ställa för en policy. Val av material avgjorde val av metod på grund av att jag behövde ett konkret sätt att analysera statliga skrifter. Jag svarar på mina

forskningsfrågor genom att ställa Bacchis sex frågor för arbetsgruppens slutrapport och translagsparagrafen.

Diskursanalys

Göran Bergström och Kristina Boréus skriver i sin bok *Textens mening och makt: Metodbok i Samhällsvetenskapliga text och diskursanalys* (2017) att diskursanalys fokuserar på diskursiva relationer. All typ av språklig uttryck kan sägas vara en *diskursiv relation* menar Bergström och Boréus. Det är därför språkanvändningen konstruerar hur man uppfattar verkligheten. Diskursanalys kan sägas vara både en samhällsteori och en metod för att analysera samhällsfenomen. Som metod kopplar den samman både språk och handling. Makt och samhällets maktordning är i centrum i diskursanalys. Språkliga mönster dominerar vårt sätt att tänka och handla i världen omkring oss (Bergström 2017, s. 353-354).

Carol Bacchi skriver i sin artikel *Discourse, Discourse Everywhere: Subject "Agency" in Feminist Discourse Methodology* (2005) att det är viktigt att tydliggöra statusen som begreppet *agentskap* har i diskurs och diskursanalys, d.v.s. hur man analyserar subjekt i en diskurs. Med hjälp av Jonathan Potter och Margaret Wetherell presenterar Bacchi två perspektiv man kan ha på diskurs: *diskursanalys* och *analys av diskurs*. *Diskursanalys* i det här fallet syftar till att man fokuserar på socialpsykologiska språkstrukturer och det lingvistiska språket i sig, som kommer fram i olika samhälls texter. I *analys av diskurs* är politik i centrum d.v.s. fokus i meningsskapandet i en specifik social kontext. Målet i analys av diskurs är att identifiera hur institutioners makt och den kulturella kontexten kommer fram i diskurs i form av text (Bacchi 2005 s. 198). Min utgångspunkt i uppsatsen är *analys av diskurs*. Därför är fokuset hur Social- och Hälsovårdsministeriet som en institution, utformar ett dokument, vilken påverkan dokumentet har samt hur institutioner skapar dikotomier och kategorier i samhället.

Bacchi skriver att man vanligtvis använder intervjuer som sin metod att samla material i *diskursanalys*. Det är på grund av att man vill identifiera hur en individ uppfattar och tolkar samhällets strukturer som kommer fram i en diskurs (Bacchi 2005, s. 199). Oftast i *analys av*

diskurs analyserar man en text: t.ex. man gör en textanalys av politiska tal eller dokument. Bacchi skriver att kritisk diskursanalys är en inriktning inom *analys av diskurs*. I kritisk diskursanalys analyserar man politiska särdrag som kommer fram i politiska system och i beslutsfattande. Där analyserar man också flera diskurser istället för en (Bacchi 2005, s. 200). Bacchi betonar att man inte borde dra en för kraftig linje mellan *analys av diskurs* och *diskursanalys*. Den grundläggande skillnaden mellan inriktningarna är statusen som agentskap har i metoden. Man antingen *använder diskurs* och *skapar diskurs* eller man är *konstruerad i en diskurs*. Foucault står för det sistnämnda perspektivet (Bacchi 2005, s. 199-200).

What's the problem represented to be? en diskursanalytisk metod

Bacchis metodologi *What's the problem represented to be?* (WPR) bygger vidare på den foucaultska inriktningen om diskursanalys. I boken *Analysing Policy : What's The Problem Represented To Be?* (2009) refererar Bacchi ett flertal gånger till Foucault och skriver att diskurser som konstruerar och konstrueras av sanningsanspråket ligger i grunden för kunskap (Bacchi 2009, s. 1). Samhället är styrt och reglerat genom det som kommer fram i det politiska beslutsfattandet. Istället för att man analyserar ett problem ska man analysera hur policyer försöker lösa problem och hur policyerna representerar själva problemen. För att kunna granska premisserna och effekterna i en problemframställning behöver man djupanalysera hela probematiseringsprocessen i skapande av en policy. Därför har Bacchi skapat metoden *What is the problem represented to be? An approach to policy analysis* (WPR). Poängen i metoden är att analysera en specifik policy och genom det kan man förstå problemframställningen som en viss typ av problem. Bacchi skriver: "Policies, therefore, constitute (or give shape to) 'problems. Hence, rather than *reacting* to 'problems', governments are *active* in creation (or production) of policy 'problems' " (Bacchi 2009, s. 2).

Bacchis metod använder följande fem frågor som man ställer för en policy:

- 1) What is the 'problem' (e.g. of 'problem gamblers', 'drug use/abuse', domestic violence, global warming, health inequalities, terrorism, etc.) represented to be in a specific policy?
- 2) What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?

- 3) How has this representation of the 'problem' come about?
- 4) What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?
- 5) What effects are produced by this representation of the 'problem'?
- 6) How/Where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced? (Bacchi 2009, s. 2).

Målet i fråga 1. är att identifiera hur ett problem kommer fram i en specifik policy eller proposition. Policyer är ofta komplexa och kan innefattas av flera propositioner. I en policy kan det finnas flera problem representerade. Fråga 1 utmanar associationen att beslutsfattare och lagstiftare (policy makers) är en synonym för problemlösare. Problemen ligger inte utanför policyprocessen (Bacchi 2009, s. 3-4).

När man har identifierat de antydda problemen i fråga 1 fortsätter man analysen med fråga 2: Vilka förutsättningar eller antaganden ligger i grund för framställningen av 'problemet'? I fråga 2 analyserar man *vad antas i policyn; vad är tagen för givet; och vad ifrågasätts inte i policyn och i policyprocessen*. Hur beslutsfattarna argumenterar för policyn och hur logiken bakom förändringsförslag är konstruerat. För att kunna presentera en vettig och meningsfull policy måste det finnas en logisk argumentation och presentation av det samhällsproblem som policyn strävar efter att lösa. Syftet i fråga 2 är att analysera meningsskapandet som ligger i policyprocessen och kunskap som policyn konstrueras på och rekonstruerar (Bacchi 2009, s. 5).

Enligt Bacchi, så inkluderar den här typen av analys att man ifrågasätter kulturella värderingar som oftast sitter djupt i samhället. I fråga 2 analyserar man hur kategorier, binariteter och nyckelbegrepp kommer fram i en policy. Kategorier spelar en viktig roll hur styrning (governing) och själva beslutsfattandet sker. I WPR metoden syftar kategorier till människor och hur man kategoriserar människor. Bacchi nämner ålder, sjukdom, kön, genus och sexualitet som exempel på kategorisering inom beslutsfattandeprocessen. Många samhällsdebatter handlar om binariteter och dikotomier, t.ex: natur och kultur, offentlig och privat, nationell versus internationell, sinne versus kropp, man eller kvinna, ekonomi versus socialt kapital etc. Hälsa och välfärd är nyckelbegreppen som Bacchi använder som exempel.

Folk gör sin egen tolkning av dem och oftast är den tolkningen i samband med politik. Nyckelbegrepp är abstrakta, relativt abstrakta omdebatterade etiketter. Flera begrepp är förankrade genom historia och kultur och därför är det svårt att analysera hur ett begrepp är konstruerat (Bacchi 2009, s. 7-9).

Syftet bakom fråga 3 *How has this representation of the 'problem' come about?* är att analysera de förutsättningar som möjliggör problemframställningar som kommer fram, formas och dominerar i policyn. Inom frågan finns det två mål: 1) att reflektera och analysera utvecklingar och beslutsfattandet som har haft påverkan för konstruering och identifiering av problemframställning; och 2) att erkänna att det finns flera problemframställningar som konkurrerar med varandra och de existerar både i tid och rum. Därför borde det analyseras hur historien hade kunnat utvecklas på annorlunda sätt (Bacchi 2009, s. 10). Genom att man identifierar specifika punkter i historien som har haft en betydelse i hur man förstår problemframställningen idag kan man se att själva framställningen av problemet har varit mottagliga för förändring, skriver Bacchi (Bacchi 2009, s. 10).

Syftet i fjärde frågan är att analysera vad som kvarstår som oproblematiserad inom problemframställning; vad visar tystnaden och kan man tolka 'problemet' annorlunda? Bacchi skriver: "A key intervention here is to ask – what fails to be problematised?" Det är viktigt att forska om varför vissa betingelser är markerade och upphöjda i ett problem medan vissa betingelser utelämnade (Bacchi 2009, s. 13).

Syftet i fråga 5 är att ta fram konsekvenser som uppkommer på grund av problemframställningen. Bacchi skriver att WPR metodens insikt för policy analysis bygger på idén att vissa problemframställningar har negativ påverkan till samhället och därför det kan skapa svårigheter för olika folkgrupper (d.v.s. minoriteter). I frågan ska man ifrågasätta hur och varför vissa problemframställningar gynnar vissa folkgrupper och vissa missgynnar andra. Svårigheterna är inte standardiserade eller förutsägbara vilket är anledningen till varför man behöver analysera de problematiseringar som finns i policy skapande processen. Konsekvenser som beslutsfattandet skapar kan delas till diskursiva konsekvenser, till konsekvenser i levda erfarenheterna och till konsekvenser som bidrar till subjektivering. Diskursiva effekter är effekter som bidrar till vad som kan sägas och tänkas, d.v.s. hur språket

bidrar till vad som möjliggörs och begränsas i samhället. Med *konsekvenser i levda erfarenheter* menar man att konsekvenserna har påverkan till "liv och död" som exempel hur lagstiftning reglerar eller straffar kroppar. Konsekvenser som bidrar till subjektifiering betyder de effekter som har påverkan i samhällets makthierarki, vilka har agenskap och makt att ta plats och agera i samhället (Bacchi 2009, s. 16-17).

Den sista frågan är *Hur och var är denna representation av problemet producerat, spritt och försvarat? Hur kan det ifrågasättas, störas och ersättas?* Frågan drar uppmärksamhet till praktiker och processer som möjliggör att vissa problemframställningar är mer centrala i beslutsfattandet än andra. Målet i frågan är att analysera hur vissa problemframställningar dominerar mer än andra perspektiv i samma problem. I fråga 6 analyserar man varför det kan finnas motstånd för hur ett problem är representerat i en policy, såsom medias roll i hur ett problem är representerat. Här betonar författaren också att diskurser är plurala, komplexa och inkonsekventa som är en anledning varför det finns flera ingångar och synvinklar till framställningar av ett problem (Bacchi 2009, s. 19).

Material

Reflektion av material urval

Uppsatsens syfte som är feministiskt och emancipatoriskt avgjorde materialets urval.

Frågeställningen kring translagstiftningen är internationellt aktuell för att den finska lagstiftningen inte har utvecklats i takt med andra nordiska länders lagstiftning. Det är intressant och viktig att analysera den pågående samhällsdebatten angående translagstiftning i Finland. Social- och hälsovårdsministeriets (SHM) rapport från 2015 presenterar en förändringsmöjlighet som har en enorm påverkan för individers (både cis- och transpersoners) liv. Rapporten är inte enbart ett identitetspolitiskt dokument som kommer samla damm i arkivet. Den visar hur finska staten erkänner icke-normativa kroppar och hur staten behandlar de kropparna.

Presentation av material

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior *Villkoren för fastställande av juridisk könstillhörighet. Arbetsgruppens slutrapport 2015:23*

Året 2013 fick en arbetsgrupp under social- och hälsovårdsministeriet (SHM) i uppdrag att utreda villkoren som finns i Finska lagstiftningen för fastställandet av juridisk könstillhörighet. Arbetsgruppen bestod av elva personer. Gruppens syfte var inte bara att utreda steriliseringskravets upphävande men också att lägga fram det som en proposition för en lagförändring till regeringen (SHM:2015:23, s. 3). Arbetsgruppen föreslår att stryka villkoren om att en person skulle sakna sin fortplantningsförmåga och att vara ogift innan person kan fastställa sin juridiska könstillhörighet i befolkningsystemet. Utöver dessa två förslag, presenterade de också att namnet på lagen borde ändras. Arbetsgruppen lyfter flera problem i lagstiftningen, men prioriterar betoningen på steriliseringskravet samt civilståndsvillkoret. I slutrapporten föreslår arbetsgruppen att “man framöver klarlägger möjligheten så att en person kan meddela eller ansöka om fastställande av könstillhörighet i befolkningsuppgifterna och att en ändring av registreringsanteckningen inte kräver att en medicinsk utredning... “(SHM 2015:23, s. 3). Sist nämner arbetsgruppen att det även behövs utredas villkoret om att vara myndig för att kunna fastställa sin juridisk könstillhörighet.

Etik och positionering

Arbetsgruppens uppdrag innehöll att förändringsförslaget skulle formuleras i form av regeringsproposition. Slutligen bestämde finska regeringen dock inte att skicka vidare förslaget till riksdagen hösten 2014 vilket betydde att lagändringsprocessen inte behandlades överhuvudtaget och alla villkoren för transpersoner fortfarande gäller (SHM 2015:23, s. 11). Val av analysmaterial skedde innan val av metod. WPR-metodens sex frågor som bygger vidare på diskursanalys hjälpte mig att analysera rapporten på ett mycket konkret sätt. Jag tittade och följde Bacchis frågorna samtidigt som jag läste igenom slutrapporten många

gångar. Som en forskare har jag haft mycket respekt för dokument och meningen är att göra en rättvis analys av dokumentet. Även om analysmaterialen handlar om statliga skrifter (slutrapporten och translagstiftningen) och inte om individer har jag haft en hög etisk nivå i min analys. Som en genusstudent är det intressant att djupa sig in i ett ämne som visar varför det är viktigt att ha samhällsvetenskapliga perspektiv i genusvetenskap och varför genusvetenskap är viktigt för samhället. Sist angående min egen status i samband med uppsats, vill jag uttrycka att som en finsk medborgare vill analysera något som jag ser problematisk med mitt egna hemland.

Analys

I uppsatsens metoddelen presenterade jag frågornas syfte och definierade vad jag letar efter i varje fråga. Det fungerar som en lista vad jag gjorde med frågorna och rapporten.

I analysen fokuserar jag på hur argumenten gällande upphävandet av krav om att vara ogift och sakna fortplantningsförmåga framkommer i rapporten. Åldersfrågan är i mindre fokus i analysen eftersom den inte är presenterad som ett centralt problem i rapporten. Det uttrycks i dokumentet att det är viktigt att utreda hur åldersgränsen påverkar en individs utveckling men rapporten föreslår inga konkreta ändringar. Uppsatsen är kritisk mot hur statliga skrifter reproducerar cis- och heteronormativitet och hur samhällets normativa strukturer uttrycks i beslutsfattandet.

Slutrapporten är inte en bindande skrift för beslutsfattandeprocessen. Dessa rapporter är en del av statliga institutioners partipolitiska diskussion. Uppsatsens syfte är inte att analysera hur partipolitisk agenda relaterar till rapportens slutsatser eller hur det har påverkat beslutsfattandet. Därför diskuterar jag inte vilka partier som satt i den finska regeringen då ministeriet tillsatt arbetsgruppen och när arbetsgruppen publicerade rapporten.

Hur är problemet framställt i policyn?

Arbetsgruppen vill stryka villkoren i translagen om att en transperson måste vara ogift och sakna fortplantningsförmåga innan personen kan fastställa sin könstillhörighet. Det betyder att problemet som är presenterat i slutrapporten, är den finska statens två villkor för transpersoner. Utöver strykning av två av villkoren skriver arbetsgruppen att lagens namn borde ändras till följande: *lagen om fastställandet av könstillhörighet* istället för det tidigare namnet *lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet* (SHM 2015:23, s. 3). Problemframställningen i rapporten är att lagens villkor och hur dessa går emot flera mänskliga rättighetskonventioner som Finland har åtagit sig att följa.

Lag om fastställandet av transsexuella personers könstillhörighet (536/2002), eller translag som man har förkortat detta i vardagligt språk i Finland, trädde i kraft 2002. Lagens syfte är inte att hjälpa personer som har varit tilldelat ett felaktigt personliga identifikationsnummer eller som har ett misstag i sin befolkningsregistret.

I translagen justeras det om förutsättningar som är i grunden för fastställandet av en transsexuellpersonens juridiska könets fastställandet, så att det [juridiska könet] stämmer med hens upplevelse av kön (SHM 2015:23, s. 34 min översättning).²

Syftet med translagstiftning var att skydda transpersoners rättigheter. Innan translagen stiftades fanns det inte bestämmelser om villkoren för de personer som vill fastställa sitt juridiska kön så att det är i enlighet med personens upplevelse av sin kön. Trots en transperson då kunde få ett nytt namn och ett personligt identifikationsnummer, varierade magistratens praktiker över delar av landet (SHM 2015:23, s. 35 min översättning).³

² "Trans- laissa säädetään edellytyksistä, joiden perusteella transsukupuolisen henkilön oikeudellinen sukupuoli voidaan vahvistaa siten, että se vastaa hänen omaa kokemustaan sukupuolestaan" (SHM 2015:23, s. 34)

³ Translain säätämisen tarkoituksena oli transsukupuolisten henkilöiden oikeuksien turvaaminen. Translakia edeltävässä lainsäädännössä ei ollut säännöksiä siitä, millä edellytyksillä henkilön oikeudellinen sukupuoli voitiin muuttaa vastaamaan hänen omaa käsitystään sukupuolestaan. Vaikka transsukupuoliset henkilöt saattoivat saada uuden nimen ja henkilötunnuksen, maistraattien käytäntö muuttamisen edellytyksistä vaihteli maan eri osissa" (SHM 2015:23, s. 35).

Magistraten bekräftar en myndig persons kön, om hen presenterar en medicinsk rapport där det står att hen permanent känner sig till det motsatta könet och att hen lever i enligt denna könsroll (SHM 2015:23, s. 34 min översättning).⁴

I Finland kallar man den myndighet som har ansvar för befolkningsdatasystemet för magistrat. Translagen 1§ nämner villkor som finns i fastställandet av juridiska kön: 1) personen måste visa en medicinsk utredning om att hen varaktigt upplever sig tillhöra det motsatta könet och lever i en könsroll som motsvarar detta samt att hen har undergått sterilisering eller av en annan orsak saknar fortplantningsförmåga, 2) är myndig, 3) inte är gift eller lever inte i ett registrerat partnerskap, och 4) är finsk medborgare eller bosatt i Finland (SHM 2015:23, s. 69).

Translagens andra paragraf innehåller undantag i jämförelse med den första paragrafen. Där står det att den transperson som är gift eller befinner sig i ett registrerat partnerskap måste ha samtycke från sin partner angående fastställandet av sitt juridiska kön. Syftet är att säkra att den andra parten är informerad om konsekvenser som fastställningsprocessen har för deras civilstånd (från registrerat partnerskap till äktenskap eller vice versa). Konsekvenserna gäller rättigheter och skyldigheter som annan lagstiftning innehåller som till exempel adoptionslagen där det justeras om att bara ett par som är i en heterosexuell äktenskaplig relation kan adoptera ett barn (SHM 2015:23, s. 55). Om personen som söker fastställandet får ett tillstånd (att partnern samtycker) ändras deras civilstånd automatiskt i befolkningsdatasystem, från registrerat partnerskap till äktenskap eller vice versa. Om personen som söker fastställandet av sitt juridiska kön inte får tillåtelse från sin partner för ändringssökande måste de skilja sig (SHM 2015:23, s. 55-56).

Arbetsgruppen uttryckte att syftet med lagändringen är att förbättra transpersoners och deras familjers rätt till personlig integritet och att inte bli diskriminerade samt att skydda deras privat- och familjeliv (SHM 2015:23, s. 58).

⁴ "Maistraatti vahvistaa täysi-ikäisen henkilön sukupuolen hänen omasta hakemuksestaan, jos hän esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän kokee kuuluvansa pysyvästi vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää tämän mukaisessa sukupuoliroolissa" (SHM 2015:23, s. 34).

Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för denna problemframställningen?

Syftet i fråga två var att analysera hur kunskap bakom policy skapande konstrueras. Analysen ifrågasätter samhällets kulturella värderingar, där Bacchi nämnde kategorier, binariteter och nyckelbegrepp.

Kategorier som finns i rapporten är könstillhörighet, kön, fortplantningsförmåga, föräldraskap, civilstånd, diagnostiseringsprocessen och ålder. Binariteter och dikotomier återfinns i rapporten: könsroller (d.v.s. manlig versus kvinnlig könsroll), äktenskap versus registrerade partnerskap och transsexualism versus transidentitet/transperson. Tre följande nyckelbegrepp kommer fram i rapporten: könstillhörighet, sexualitet och grundläggande rättighet. Kropp och agentskap som begrepp uttrycks inte ord för ord i dokumenten men de är viktiga element i texten. Texten definierar kroppar och agentskap genom andra handlingar och regleringar som tydligt skrivs om i texten. I analysen räknas därför begreppen kropp- och agentskap som nyckelbegrepp.

Binära köns- och genuskategorier i rapporten

Kön, könsidentitet, genus och kropp är även kategorier som nämns i rapporten. Under rubriken: *Frågor angående köns mångfald* definierar rapporten hur myndigheterna och staten ser kön och genus. Det står följande:

Med könsidentitet menar man personens grundförståelse om i vilken kön hen tillhör i, och känslan som är förenade med den. Det finns personer vars könsidentitet, den biologiska kön och den sociala kön, inte är förenliga (SHM 2015:23, s. 27 min översättning).⁵

⁵ "Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan ihmisen peruskäsitystä siitä, mihin sukupuoleen hän kuuluu, ja tähän käsitykseen liittyvää tunnetta. On ihmisiä, joiden sukupuoli-identiteetti, biologinen sukupuoli ja sosiaalinen sukupuolirooli eivät sovi keskenään yhteen" (SHM 2015:23, s. 27)

Rapporten är del av den diskursiva produktionen som bidrar till reproduktionen av binära könskategorier. Kategorierna antas som neutrala och logiska på grund av att de har en hegemonisk status i samhället. Samtidig som allt detta stödjer samhällets tvingade heterosexualitet (Butler 2007, s. 86). Kategorisering och binariteter som arbetsgruppen skriver om bidrar till tvingat heterosexualitet och heterosexuella könskategorier.

Den finska staten använder WHO:s ICD-10 sjukdomsklassificeringen diagnos F64.0 där [transidentitet] är baserad på tolkningen om att det finns två motsatta kön. Idag anses det att [transidentitet] är en extrem upplevelse av inkompatibilitet [oförenliga relation] mellan identitet och kropp. Vetenskaplig litteratur har börjat diskutera om könsidentitetsvariationer istället för könsidentitetsdisorder. Det finns inte omfattande teori vilka faktorer påverkar könsidentitetsvariationer samt finns det inte heller det pålitligt information om dens förekomst i befolkningen. Fenomenet är dock på ett eller annat sätt känt i många olika kulturer (SHM 2015:23, s. 27 min översättning).⁶

Citaten visar en problematik hos den finska statens och dess syn på transbegreppet, eftersom att Finland diagnostiserar transidentitet genom sjukdomsklassificering. Lagen erkänner två juridiska kön och könstillhörighet: man och kvinna. SHM har stor makt över hur en diskurs skapas genom det språk som används i dokumenten. Rapporten producerar en version av "sanning/verklighet" för att kunna legitimera auktoritet och makt d.v.s. att villkoren som lagen ställer är logiska (Scott 1988, s. 35). Men om man tänker kritiskt är lagens villkor andrefierande, för att fastställningsprocessen skapar dikotomi mellan cis-personer och icke-cispersoner. Likadant uttryck och betoning inträffar flera gånger i rapporten. I utkastet för regeringens proposition skrivs det på ett följande sätt om könstillhörighet, kön och fortplantningsförmåga:

Enligt förslaget skulle kravet på reproduktions hinder (att sakna fortplantningsförmåga) avlägsnas från translagen. Vilket betyder att kravet i punkt 1 § 1 i första stycket i translagen

⁶ "Suomessa käytössä olevan WHO:n ICD-10-tautiluokituksen diagnoosi F64.0 transsukupuolisuus perustuu käsitykseen kahdesta vastakkaisesta sukupuolesta. Nykyään kuitenkin ajatellaan, että transsukupuolisuus on äärimuoto identiteetin ja ruumiin välisen yhteensopimattomuuden kokemuksesta. Tieteellisessä kirjallisuudessa on sukupuoli-identiteetin häiriöiden sijaan alettu puhua sukupuoli-identiteetin variaatioista. Sukupuoli-identiteetin variaatioiden taustasyistä ei ole kattavaa teoriaa eikä niiden esiintyvyydestä väestössä ole varmaa tietoa. Ilmiö on kuitenkin ollut tavalla tai toisella tunnettu monissa eri kulttuureissa" (SHM 2015:23, s. 27)

om att en person tillhör till ett kön av det motsatta könet som hen är markerad i befolkningsinformationssystemet, om hen lämnar en läkarrapport som anger att [hen] har blivit steriliserad eller på annat sätt oförmögna för reproduktiv hälsa (SHM 2015:23, s. 15 min översättning).⁷

Citatet ovanför är ett citat som upprepas flera gånger i rapporten. I Finland kan man bara vara markerad som man eller kvinna i befolkningsdatasystemet. *Motsatta könet* visar att lagen och samhällssystem, som befolkningsdatasystem är en del av, erkänner bara två kön. Ordet *motsatta* avser till att de kön som samhället erkänner är antitesen av varandra. Så det finns bara två möjliga kön, vilket är ett binärt sätt att se kön och genus, samtidig som dessa två kön är motpoler till varandra. Ytterligare ett exempel på detta är den heteronormativa dikotomin som finns i policyn är translagens 1§s första stycken om att person upplever sig tillhöra det motsatta könet och därför bevisar att hen lever i en könsroll som motsvarar detta.

Diagnostisering i rapporten

Läkarrapporten som staten kräver för att kunna fastställa sin könsidentitet visar hur kön och könsidentitet är medikaliserad och att man behöver bli diagnostiserad för att kunna fastställa sitt juridiska kön. Det uttrycks inte ordagrant i policyn att transidentitet skulle vara sett som ett sjukdom. Diagnostisering skapar kategorisering: de som inte behöver läkarrapport (cispersoner d.v.s. friska) och de som vill fastställa sin juridiska kön och därför behöver en läkarrapport (transpersoner / icke-normala d.v.s. sjuka). Att kräva en diagnos visar att cis är den "normala" könsidentiteten och de icke-normala som man behöver bevisas att vara.

Den följande citaten är ett exempel av medikalisering, fortplantningsförmåga och praxisen inom transpersoners behandling inom vård och myndigheter:

Hormonbehandlingen som är en del i medicinsk könskorrigering orsakar infertilitet som biverkning. I Finland tolkas det som att ett års hormonbehandling fyller kravet att man saknar

⁷ "Esitysluonnoksen mukaan lisääntymiskyvyttömyyttä koskeva vaatimus poistettaisiin translaista. Translain 1 §:n 1 momentin 1 kohdasta poistettaisiin näin ollen edellytys, jonka mukaan henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin hänet on väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hänet on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön" (SHM 2015:23, s. 15).

fortplantningsförmåga, trots att effekterna (av hormonbehandling) vanligtvis är reversibla. Translagen föreskriver uttryckligen inte att reproduktiva abstinens behöver vara permanent. Könskorrigering operationer som innefattar genitalkirurgi och behandling i sin tur leder till permanent infertilitet (SHM 2015:23, s. 15 min översättning).⁸

Läkarrapporten är både för myndigheter samt för att visa att man upplever sig tillhöra till det motsatta könet man lever i och sättet att få rätten till hormonbehandling (SHM 2015:23, s. 27). Den finska steriliseringslagen (283/1970) uttrycker följande:

Steriliseringsprocessen kan startas av den berörda personens begäran, när den personen permanent varaktigt upplever sig tillhöra det motsatta könet och lever i en könsroll som motsvarar detta. I detta fall bestämmer två läkare om sterilisering. Sterilisering, på grund av fastställandet av kön, har utförts i Finland bara i enskilda fall, när personens hälsotillstånd har hindrat hormonbehandling eller könsorganskirurgi (SHM 2015:23, s. 36 min översättning).⁹

Det finns transpersoner som vill inte ha hormonbehandling. Då behöver de vända sig till genitalkirurgi som är mer permanent till skillnad från hormonbehandling. Detta innebär att transpersoner som vägrar att ta hormoner och vill fastställa sitt juridisk kön till sitt upplevda kön tvångsteriliserar, vilket steriliseringslagen, som citerad ovan, möjliggör. Det sätter folk i olika positioner och kränker personens integritet. Som Rachlin argumenterade behöver vården träffa transindividens olika behov (Rachlin 2018, s. 241).

Steriliseringskravet, fortplantningsförmåga och föräldraskap i rapporten

⁸ "Sukupuolen lääketieteelliseen korjaukseen kuuluvan hormonihoidon sivuvaikutuksena aiheutuvan hedelmättömyyden on Suomessa vakiintuneesti tulkittu täyttävän translaissa säädetyn lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen siitakin huolimatta, että hormonihoidon vaikutukset ovat yleensä palautuvia. Translaissa ei nimenomaisesti säädetä, että lisääntymiskyvyttömyyden tulisi olla pysyvää. Sukupuolen korjaus su- kuelinkirurgisin hoidoin puolestaan johtaa pysyvään lisääntymiskyvyttömyyteen" (SHM 2015:23, s.15).

⁹ "Steriloimislain (283/1970) mukaan sterilointiin voidaan ryhtyä asianomaisen henkilöön pyynnöstä silloin, kun henkilö pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja elää tämän sukupuolen mukaisessa roolissa. Steriloimisesta päättää tällöin kaksi lääkäriä. Sterilisaatioita on Suomessa tehty sukupuolen vahvistamisen vuoksi tietyistä tapauksista silloin, kun henkilön terveydentila on estänyt hormoni- tai sukelinkirurgiset hoidot" (SHM 2015:23, s. 36)

Följande citat visar hur arbetsgruppen erkänner en situation där en transperson kan skaffa barn även om de har tidigare fyllt statens villkoren och hur en situation ser ut där en transperson som redan har barn och vill fastställa sin könstillhörighet.

När man bedömer konsekvenserna att stryka kravet på att man behöver sakna fortplantningsförmåga, behöver man notera att transpersoner redan kan ha barn och fastställandet av ens juridiska kön inte kan förändra detta. Dessutom, i det nuvarande situationen kan en person som har fastställt sin juridiska kön (till det motsatta), skaffa biologiska barn även efter fastställningsprocessen om kravet angående att sakna fortplantningsförmåga var fylld genom hormonbehandling (SHM 2015:23, s. 15 min översättning).¹⁰

Föräldraskap och fortplantningsförmåga är de centrala kategorier som arbetsgruppen diskuterar i citaten. Citaten visar hur lagstiftningen och vardaglig praxis inte möts. Samtidigt visar det hur diagnostisering och vårdprocessen skapar olika problem som kan inte lösas genom de kategorier som finns i lagboken just nu. Även om saknaden av fortplantningsförmåga är ett krav i fastställningsprocessen, är det i praktiken möjligt att skaffa biologiska barn även efter denna process. Arbetsgruppen skriver att lag om assisterad befruktning (1237/2006) inte nämner något om transpersoners rätt till assisterad befruktning. Med andra ord är inte transidentitet ett hinder för att för assisterad befruktning. Det kommer dock fram i rapporten att praxisen inom vård är att personer som på grund av könskorrigeringsprocessen har svårigheter att skaffa barn får inte samma hjälp inom vården (SHM 2015:23, s. 27). Det är ytterligare ett exempel på ojämlikhet och binaritet och mellan cispersoner och transpersoners behandling inom vård. Samtidigt visar det ojämlikhet mellan transpersoner: det finns de som har haft möjlighet att vända sig till hormonbehandling och de som har varit tvungna att gå genom sterilisering. Transpersoner som önskar att få barn senare i livet borde inte vara tvungna att kompromissa med sina drömmar om familj. Lagens krav kan vara för höga för vissa individer som vill kompromissa sin fysisk integritet för den sociala

¹⁰ "Arvioitaessa lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen poistamisen seurauksia perheelämään on huomattava, että transsukupuolisilla vanhemmillä voi olla ennestään lapsia, eikä sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen muuta tilannetta. Lisäksi jo nykytilanteessa sukupuolensa oikeudellisesti toiseksi vahvistanut henkilö voi hankkia biologisia lapsia sukupuolen vahvistamisen jälkeenkin, jos translain lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen täyttyminen on todennettu vaikutuksiltaan palautuvien hormonihoitojen kautta" (SHM 2015:23, s. 15).

övergången (Rachlin 2018, s. 237). Det utsätter transpersoner under fysisk och psykisk smärta (Bremer 2011, s. 200)

Civilstånd, äktenskap och registrerad partnerskap i rapporten

Arbetsgruppen uppmärksammar situationer som kan upptäckas i den nuvarande fastställningsprocessen.

I förslaget till regeringens proposition föreslås att kravet angående civilståndet skulle tas bort från translagen. Punkt 1 § 1 tredje stycket i translagen skulle därför ogiltigförklaras. Dessutom det föreslås ett tillägg angående reglering av äktenskap eller registrerad partnerskap som möjliggör att äktenskap eller registrerad partnerskap behåller samma juridisk form som innan fastställandet av juridisk könstillhörighet (SHM 2015:23, s. 16 min översättning).¹¹

I translagens första paragraf, som arbetsgruppens slutrapport citerar till, står det att en transindivid inte får vara gift eller leva i ett registrerade partnerskap. Paragrafen reglerar personens rätt till familj och personlig integritet. Med andra ord kategoriserar lagstiftningen i vilken typ av relation de "icke-normativa" kropparna, d.v.s. icke-cispersoner, får leva. I translagens andra paragraf justeras det om ett undantag gällande villkoren att vara ogift, som lyder på ett följande sätt:

[...] man kan fastställa en person som är gift eller lever i ett registrerad partnerskap könstillhörighet om personens partner ger sin samtycke för det. Om den andra parten inte ger sitt samtycke för det, så kan inte magistraten godkänna ansökan angående fastställandet av könstillhörighet. I detta fall behöver personen som identifierar sig som trans, påbörja åtgärder om skilsmässa processen, så att hen kan få ett personligt identifieringsnummer och markering i befolkningsdatasystem som är i enligt med den könsupplevelse som hen har (SHM 2015:23, s. 16 min översättning).¹²

¹¹ "Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että naimattomuutta koskeva vaatimus poistetaan translaista. Translain 1 §:n 1 momentin 3 kohta siis kumottaisiin. Lisäksi avioliittoa tai rekisteröityä parisuhdetta koskevaan sääntelyyn ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaa avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen säilymisen oikeudelliselta muodoltaan ennallaan sukupuolen oikeudellisesta vahvistamisesta riippumatta" (SHM 2015:23, s. 16).

¹² "... avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevan henkilön sukupuoli voidaan vahvistaa, jos hänen aviopuolionsa tai rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli antaa siihen suostumuksensa. Jos

Även den andra paragrafen är ett undantag från den första paragrafens sätt att reglera individers rätt för familjeliv och äktenskap/registrerat partnerskap. Den första paragrafen reglerar transpersoners civilstånd. Även om andra paragrafen skapar undantag visar det vad som räknas som "det normala" och vad som inte gör det. Med andra ord, är *undantag* ett sätt att andrafiera transpersoners civilstånd och andrafiera deras rätt till familjeliv och rätt att leva i förhållanden som är juridiskt bindande, med rättigheter och skyldigheter. Det är också problematiskt att en individ inte har rätt att fastställa sitt juridiska kön utan sina partners tillåtelse. Det står i konflikt med idén att en person alltid har rätt över sin egen kropp, även om hen är gift eller lever i ett registrerat partnerskap. Kravet om transpersoners partners samtycke är ett sätt säkra partners rätt att reagera i situationen där deras civilstånd och rättigheter ändras (SHM 2015:23, s. 22). Kraven som rör transpersoners civilstånd är baserade på samhällets heteronormativa diskurs. Det finns inte samma rättigheter i ett registrerat partnerskap som i ett äktenskap vilket missgynnar homoparer. Det är ett bevis om tvingat heterosexualitet som den finska staten reproducerar i lagstiftningen (Butler 2007, s. 86-88).

Nyckelbegrepp i rapporten: kroppar och agentskap

Könstillhörighet räknas också som ett nyckelbegrepp i policyn. Som tidigare nämnt, definierar Bacchi nyckelbegrepp som större begrepp vilka är förankrade genom historiska och kulturella kontexter och därför kan de vara abstrakta och svåra att tolka. Könstillhörighet och begreppet *kropp* är på relaterade överlappar i rapporten. Arbetsgruppen uppmärksammar att man inte bör diskutera om *könsidentitetsdisorders* begreppet. De skriver att termen könsvariationer är en mer neutral och passande uppfattning av kön. Arbetsgruppen erkänner att en individs biologiska kön och sociala kön inte alltid överensstämmer med varandra. Som man kan se i citaten på sidan 27 i uppsatsen, skrev arbetsgruppen att det inte finns en omfattande teori angående könsidentitetsvariationer. Problemet är att det saknas ett omfattande sätt att erkänna eller diagnostisera könsvariationer. Det finns många teorier om vad kön och genus är. Om staten började se kön och genus som samhällliga konstruktioner

aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli ei anna suostumustaan, maistraatti ei voi hyväksyä sukupuolen vahvistamista koskevaa hakemusta." (SHM 2015:23, s. 16).

istället för att medikalisera könsidentitetvariationer kunde man lösa de problem som uppkommer, som en konsekvens av statens binära syn på kön. Den finska staten (SHM som en statlig institution) är aktiv i processen hur problem är konstruerat i sättet hur transidentitet är framställd i rapporten (Bacchi 2009, s. 2).

Agenskap som kategori uppkommer i de delar av rapporten som behandlar befolkningsdatasystem, vilket också är ett nyckelbegrepp. I Finland är personliga identifieringsnummer unika och de består av födelsedatum, personnummer och en bockmarkering. Det sista tecknet separerar de personer som föddes samma dag och den innehåller även information om personens kön. I befolkningslagen skrivs det att om identifikationen är tekniskt felaktig eller om information om födelsedatum eller kön är felaktigt måste det fixas. Det personliga identifikationsnumret kan ändras om man har fastställt att personen tillhör det motsatta könet, i enlighet med bestämmelserna i translagen. Beslut om ändring av personligt identifikationsnummer görs av den magistrat som är ansvarig för den orten som personen bor i. Ansökan för ändring av personligt identifikationsnummer görs skriftligen (SHM 2015:23, s. 37). Arbetsgruppen föreslår dock att se över möjligheter för att en transperson ska kunna ändra sitt juridiska kön genom en anmälan eller ansökan till magistraten eller annan myndighet.

Arbetsgruppen föreslår att man framöver också klarlägger möjligheten att ändra lagstiftningen så att en kan meddela eller ansöka om fastställande av könstillhörighet i befolkningsuppgifterna och att en ändring av registreringsanteckningen inte kräver att en medicinsk utredning om transsexualism lämnas (SHM 2015:23, s. 3).

Även om det inte var ett faktiskt förslag till den planerade regeringspropositionen uttrycker arbetsgruppen ett flertal gånger i rapporten att man borde klarlägga möjligheter för att stärka transpersoners självbestämmanderätt gällande sin könstillhörighet i befolkningsuppgifterna. Arbetsgruppen presenterar praxis och transpersoners behandling i andra nordiska länder samt t.ex. Malta och Argentina (SHM 2015:23, s. 20-21). Translagstiftningen på Malta innebär att om den som önskar fastställa sitt juridiska kön till densamma som den upplevda könsidentiteten kan skicka ett ansökan om ett nytt personligt identifikationsnummer och namn

till domstol. Domstolen kräver inte ett bevis eller en läkarrapport för att kunna ändra en persons identifikationsnummer i systemet (SHM 2015:23, s. 21).

Som Bremer skrev är translagen ett exempel på statligt legitimerat förtryck. Lagstiftningen förtrycker transindividuers mänskliga rättigheter (Bremer 2011, s. 29). Att komma tillbaka till Bacchis element (binäriteter, kategorier och nyckelbegrepp) som man ska analysera i en policy, bör man ta upp mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter som två exempel av nyckelbegrepp i slutsrapporten. Arbetsgruppen påpekar flera gånger aspekter som berör mänskliga rättigheter som är i strid med gällande rätt- och vårdpraxis. Att ministeriet tillsatt arbetsgruppen är en handling som visar att det finns ett behov av förändring i lagboken. Syftet med arbetsgruppens proposition är att sträva efter ett mer mänskligt och mer rättvist samhälle (SHM 2015:23, s. 58-59). Gruppen är medveten om att en konsekvent politik för mänskliga rättigheter kräver att hela finska lagstiftningen är i enlighet med normerna kring mänskliga rättigheter, konventioner samt internationella riktlinjer. Aspekter som berör mänskliga rättigheter var en av de mest centrala anledningarna till att regeringen och ministeriet började prioritera translagen.

Hur upptäcktes och skapades denna problemframställningen?

Syftet med frågan är att analysera utvecklingen och beslutsfattandet som har påverkat konstrueringen och identifieringen av problemen med framställning samtidigt som man inte kan förneka att det finns flera problemframställningar som konkurrerar med varandra (Bacchi 2009, s. 10).

SHM har stor makt över hur en diskurs skapas genom det språk som används i rapporten. Det finns flera diskursiva fält som konkurrerar och överlappar med varandra (Scott 1988, s. 35). Arbetsgruppen uppmärksammar vikten i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter som Finland har åtagit sig att följa och därmed utvecklingen som är relaterade till transpersoners rättigheter. Gruppen hörde också social- och hälsovårdsministeriets jämställdhetsenhet samt internationaliseringsenhet angående antagande, tillsyn och rättspraxis i Finland och Norden (SHM 2015:23, s. 10). Ett av de mest centrala argumenten för ändring

av translagen är upphävandet av steriliseringskraven. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter Nils Muiznieks besökte Finland 2012. Angående besöket publicerades det en rapport som uppmanade Finland att ändra translagen (SHM 2015:23, s. 9). Flera organisationer och internationella jämställdhets konventioner har uttryckt att Finland borde ändra sin translag så snart som möjligt. Utöver Muizniek publicerade Förenta Nationerna och The UN's Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) som också ifrågasätter translagstiftningen i Finland. Arbetsgruppen skrev om detta på ett följande sätt:

Expertkommittén som agerar för CEDAW, visade sin oro angående villkor för transpersoners omständigheter gällandet att hen saknar fortplantningsförmåga eller att hen behöver gå genom sterilisering för att kunna fastställa sin könstillhörighet. Kommittén rekommenderade att Finland ändrar translagen så att transpersoner kan fastställa sin könstillhörighet utan att de är tvungna att sterilisera sig anpassa sig i stereotypiska uppfattningar om manlig eller feminint utseende eller betende (SHM 2015:23, s. 34 min översättning).¹³

Arbetsgruppen skriver att under 2000-talet har man börjat ifrågasätta kön, genus och könsroller. Det har bidragit till hur man också tolkar och erkänner transidentitet.

På 2000-talet har man har blivit mer kritisk mot villkoren som finns i fastställandet av könet i synnerhet av grundläggande- och mänskligarättighets perspektiven. Villkoret på att sakna reproduktiv förmåga kan anses vara ett brott mot personlig integritet och självbestämmandet. Villkoren angående civilstånd (att vara ogift) kan anses strida mot rätten till privatliv och familjeliv som är en mänsklig och grundläggande rättighet (SHM 2015:23, s. 34 min översättning).¹⁴

¹³ "Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) toimeenpanoa valvova asiantuntijakomitea tarkasteli Suomen seitsemättä määräaikaisraporttia 20.2.2014 pitämässään kokouksessa. Komitea esitti huolensa siitä, että transsukupuolisen henkilön on esitettävä selvitys lisääntymiskyvttömyydestään tai hankittava sterilisaatio saadakseen sukupuolensa vahvistetuksi. Komitea suositteli, että Suomi muuttaa pikaisesti translakia niin, että transsukupuolisten henkilöiden sukupuoli voidaan vahvistaa ilman, että heidän tulee suostua sterilisaatioon taikka mukautua stereotyyppisiin käsityksiin maskuliinisesta tai feminiinisestä ulkonäöstä tai käyttäytymisestä" (SHM 2015:23, s. 34).

¹⁴ "Sukupuolen vahvistamiselle asetettavia edellytyksiä on 2000-luvun kuluessa ryhdytty tarkastelemaan kriittisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Lisääntymiskyvttömyyttä koskevan edellytyksen voidaan katsoa loukkaavan henkilökohtaista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta, ja naimattomuutta koskevan edellytyksen voidaan katsoa olevan vastoin ihmis- ja perusoikeutena turvattua oikeutta yksityis- ja perheelämän suojaan" (SHM 2015:23, s. 34) jag la till "(att vara ogift)" för att kunna betona vilken villkor kommer fram i citaten.

Arbetsgruppen skriver om resonemanget som var grunden för translagen när den stiftades 2002. Det står i dokumentet att regering inte ställde sig mot villkoren om att sakna fortplantningsförmåga. Riksdagens social- och hälsovårdsutskotts uttalande om villkoren var “motiverad” (SHM 2015:23, s. 36).¹⁵ Arbetsgruppen skriver mer om translagens bakgrund:

Liknande bestämmelser finns i andra länders lagstiftningen, däribland Sverige, Tyskland och Nederländerna. Lagens förarbete hänvisade till Europadomstolen för mänskliga rättigheters lagtolknings praktiken, varigenom det fanns inte i Europa en koherent uppfattning av transpersoners möjligheter till föräldraskap. Därigenom anses det att staten hade ett stort bedömningsutrymme justering av transsexuellas omständigheterna. Social- och hälokommitté ställde sig positivt att det inte fanns krav om att genomgå [fysiska] könskorrigering operationer för att kunna fastställa sin kön. Kommittén uttryckte att det inte är lämpligt att en lagstiftare kräver att man vidtar kirurgiska operationer, eftersom det innebär inte bara de allmänna men också risker för en individ (SHM 2015:23, s. 36 min översättning).¹⁶

I citaten ovan uttrycker arbetsgruppen praxisen i andra länder i början av 2000-talet. De försvarar hur translagen försökte reglera transpersoners rättigheter på grund av att det innan inte fanns strikta guidelines angående dessa omständigheter. Lagen stiftades i början av 2000 då det fanns annan typ av syn på kön- och transbegrepp än det finns nu idag.

Anspraak som dokument påstår, antas vara utanför mänsklig uppfinning, antingen som självklarheter eller att det är upptäckbara genom vetenskaplig forskning. Dokumenten har status som objektiv kunskap. Diskurs handlar om hur kunskap produceras genom språk och

¹⁵ “Eduskuntakäsittelyn aikana ei puututtu lakiehdotuksen lisääntymiskyvyttömyysvaatimusta koskevaan säännökseen. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta ainoastaan totesi sen olevan perusteltu” (SHM 2015:23, s. 36).

¹⁶ “Vastaava säännös sisältyi tuolloin eräiden maiden, muun muassa Ruotsin, Saksan ja Alankomaiden, lain- säädäntöön. Lain esitöissä viitattiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytäntöön, jonka mukaan Euroopassa ei ollut yhtenäistä käsitystä transsukupuolisten henkilöiden mahdollisuudesta vanhemmuuteen. Näin ollen valtioilla katsottiin olevan laaja harkintamarginaali, kun ne säätävät transsukupuolisten henkilöiden asemasta. Toisaalta sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta piti hyvänä, että lakiehdotuksessa ei asetettu sukupuolen vahvistamisen edellytykseksi sukupuolen korjausleikkauksia. Valiokunnan mukaan lainsäätäjän ei ole tarkoituksenmukaista vääntää kirurgisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, koska niihin liittyy paitsi yleisiä, myös yksilöllisiä riskejä” (SHM 2015:23, s. 36).

praktik. Sättet som man använder språket styr processen gällande hur man beskriver vad som är fakta och vad som är falskt. Makt är också inblandat i kunskapsproduktionen (Scott 1988, s. 35). Hur dokumenten tolkar problemet handlar om makt och därför bör man vara kritisk till hur rapporten lägger fram lagstiftningsändringen.

Frågan överlappar delvis med fråga 6 *Hur denna framställningen av problemet producerat, spritt och försvarat?* med det genealogiska syftet. Det visas i citaten hur staten blev medveten om problematiken och om bakgrunden till problemet (som det är representerat i dokumentet) och varför arbetsgruppen samlades. Frågans syfte är också att analysera om problemframställningen skulle hade kunnat utvecklats annorlunda. I fråga 6 finns det en djupare analys angående att det kan finnas flera problemframställningar som konkurrerar med varandra.

Vad lämnas oproblematiserat i problemframställningen; vad visar tystnaden och kan man tolka 'problemet' annorlunda?

Edenheims slutsats var att statens offentliga utredningar producerar och reproducerar samhällets hierarkiska dikotomier genom abjekta begrepp. Det stärker samhällets hierarkiska strukturer (Edenheim 2005 s. 238). I slutrapporten finns det flera abjekta begrepp och blinda fläckar. Det mest centrala koncept som arbetsgruppen diskuterar är inte kategorin kön och tvåkönsmodellen. De skriver ingenstans i texten att lagen bara erkänner två kön. I rapporten och i lagboken står det *det motsatta könet* men de uttrycker aldrig i texten i translagsparagrafen att det bara finns två kön. Arbetsgruppen diskuterar andra relevanta frågor som är relaterade till problemet, exempelvis om jämställdhetslagen där justeras om jämställdhet mellan män och kvinnor (609/1986). 2015 ändrades lagen så att den också förbjuder diskriminering på basis av kön så att den omfattar också förbud mot diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck (SHM 2015:23, s. 29). Gruppen nämner män och kvinnor i delar där de diskuterar reglering angående äktenskap versus registrerat partnerskap. Annars diskuterar arbetsgruppen inte binära köns kategorier. Jag tolkar tystnaden angående köns kategorier som att arbetsgrupp har bortsett om att diskutera om detta på grund av att tvåkönsmodellens status i samhället är så hegemonisk. Tystnaden visar att arbetsgruppen inte

har sett ett behov i att ifrågasätta statens sätt att se kön än något annat än de två motpoler som finns i samhället och så starkt i samhällets strukturer. Koncept som inte anpassar sig till identitetspolitikens normativa ontologier utesluts från politiska debatten. Det är anledningen till att arbetsgruppen inte ifrågasätter tvåkönsmodellen (Edenheim 2005 s. 238 och Butler 2007, s. 86).

En annan anledning till tystnaden kring tvåkönsmodellen är att även om de i policyn erkänner variationer angående hur man upplever kön samt genus, är det inte det centrala problemet. Problemen som policyn strävar efter att lösa är att stryka villkoren på att transpersoner måste sakna fortplantningsförmåga samt vara ogifta. Arbetsgruppen ser villkoren som det konkreta problemet, snarare än tvåkönsmodellen. Därför fokuserar policyn på att lösa konsekvensen av binär och strikt reglering av kroppar, som är statens krav på individer. Som det uttrycks i skriften är det ett problem att villkoren är motstridigt med konventioner för mänskliga rättigheter. Även om det är centralt för en demokratisk välfärdsstat att inte ha villkor som underordnar vissa kroppar. Staten använder makt över integritet genom det här dokument.

Vilka konsekvenser dyker upp på grund av denna problemframställning?

Bacchi presenterar fem vägledande frågor som hjälper i analysen av den 5. frågan: Vad kommer sannolikt att förändras med denna framställning av problemet och vad kommer sannolikt att vara detsamma? Vem kommer sannolikt att dra nytta av denna framställning av problemet och vem kommer sannolikt att skadas av denna framställning av problemet? Frågan analyserar också hur ansvaret för problemet hanteras i policyn (Bacchi 2009, s. 18). Bacchi hänvisar till Foucaults diskursanalytiska arbete redan i fråga 2 samt i fråga 3 och tar upp honom i den 5. frågan också. Bacchi skriver att hur man analyserar konsekvenserna, som skapas på grund av beslutsfattandet och som man analyserar i WPR, är i relation med flera samhällsvetenskapliga och filosofiska teoretiska perspektiv: t.ex. poststrukturalism, diskursanalys och feministiska teorier (Bacchi 2009, s. 15). Som Bacchi skrev måste man analysera om konsekvenserna som dyker upp på grund av problemframställningar som policyn uppmuntrar, diskursiva konsekvenser, levda konsekvenser och konsekvenser som bidrar till subjektivering. Konkreta förändringsförslag är att ta bort villkoren att man måste

vara ogift och sakna fortplantningsförmåga för att kunna fastställa sin juridiska könstillhörighet och att ändra den nuvarande lagens namn, som nu officiellt heter Lag om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet. Problemet som det representeras i policyn är då två villkoren och lagens namn.

Förslaget angående lagens namn har diskursiva konsekvenser. Det visar att arbetsgruppen är medveten hur staten tolkar transidentitet har ändrat. Det att arbetsgruppen betonar vikten som finns i användning av transperson istället för *den transsexuella* är ett bevis på att man förstår att transidentitet inte är relaterat till sexualitet. Som mest i fråga två *Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för denna framställning av 'problemet'?* analyserar jag diskursiva konsekvenserna som dokumenten har till samhället. Där visar jag hur kategorisering som finns i rapporten och translagen bidrar till cis- och heteronormativ tolkning av transidentitet och kön. Kategorisering och samhällets maktordning som skrifterna reproducerar är diskursiva effekter.

Upphävandet av villkoren angående civilstånd och fortplantningsförmåga har diskursiva konsekvenser, levda konsekvenser och konsekvenser som bidrar till subjektivering. Lagens sätt att reglera kroppar och sätta villkor för transpersoner är konsekvenserna som har påverkan på personens levda erfarenheter. Att arbetsgruppens propositionen inte gick vidare till regering och riksdagen har också konsekvens för människornas liv. Finland följer fortfarande inte internationella konventioner för mänskliga rättigheter som gäller transrättigheter. Det kommer inte fram i slutsrapporten varför regeringen beslutade att inte ta förslaget vidare.

Om rapportens förslag hade gått vidare hade det också haft levda konsekvenser. Som arbetsgruppen uttryckte var syftet för lagändring att skydda och förbättra transpersoners och deras familjers rätt till integritet och inte bli diskriminerad samt deras privat- och familjeliv.

Rapportens konsekvenser angående subjektivering är negativa. Den nuvarande translagstiftning fråntar transpersoners rätt till självbestämelse och agentskap. Villkoren som finns tydliggör att det inte är individen själv som bestämmer över sin könstillhörighet utan att det är staten som genom diagnostisering kan bestämma över en individs könstillhörighet. Arbetsgruppen föreslår dock att se över möjligheterna att ändra

lagstiftningen så att fastställandet skulle kunna ske genom en ansökning eller ett meddelande (SHM 2015:23, s. 3). Med andra ord säger arbetsgruppen inte att transpersoner skulle få självbestämmanderätt över sin kropp. Arbetsgruppen skulle inte bevilja fullständig bestämmanderätt för transpersoner. Istället betonar de att det borde utredas möjlighet för den.

Sist bör det nämnas att arbetsgruppen föreslår en ändring av lagens namn. Det officiella namnet är *Lag om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet* (SHM 2015:23, s. 66). I rapporten föreslår arbetsgruppen att Finland ändrade namnet till *lag om fastställande av könstillhörighet* (SHM 2015:23, s. 3). Anledning för det uttrycker gruppen på följande sätt:

“Tidigare i Finland betraktade det som att ‘sexualitet’ och ‘könstillhörighet’ var ekvivalenta begrepp. Ords betydelse har senare förändrat så att könstillhörighet anses ha större betydelse och att det är relaterad till flera sak än bara sexualitet. Transkönstillhörighet som ett begrepp refererar till den inre konflikten angående könstillhörighet, inte sexualitet” (SHM 2015:23, s. 56 min översättning).¹⁷

Arbetsgruppen erkänner att syftet i ordet transsexualitet är problematisk på flera sätt fel. Förändringsförslag angående lagens namn har en diskursiv effekt. Arbetsgruppen erkänner att transsexualitet är ett gammaldags begrepp som är ett bevis om att tolkning angående transidentitet har ändrat. Tolkning och därigenom diskurs i samhället *vad transidentitet är*. Transidentitet betraktas inte längre som en del av en individs sexualitet. Det är ett sätt att uppleva sitt kön och en situation där en persons biologiska kön inte möter den könsupplevelsen som personen har. Scott betonade textens kontext i den poststrukturalistiska teorin. Att arbetsgruppen föreslår ändring av namnet i translagen är ett bevis på att samhället har förändrats och transbegreppets positionering och tolkning inte är densamma som det var som exempel 2002 när lagen stiftades (Scott 1988, s. 35).

¹⁷ “Lain nykyistä nimikettä, laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta, on pidettävä vanhentuneena. Aiemmin käsitteet ”seksuaalisuus” ja ”sukupuolisuus” käsitettiin suomen kielessä toisiaan vastaaviksi. Sanojen merkitys on sittemmin eriytynyt niin, että sukupuolisuuden ajatellaan olevan merkitykseltään laajempi ja liittyvän muuhunkin kuin seksuaalisuuteen. Transsukupuolisuus käsitteenä viittaa sukupuolta koskevaan sisäiseen ristiriitaan, ei seksuaalisuuteen” (SHM 2015:23, s. 56.)

Edenheim skriver i sin avhandling abjekta begrepp som är begrepp som utesluts från statliga dokumenter. I avhandling diskuteras det om homosexualitets och transidentitets abjekta positionering i statens offentliga utredningar. Abjekta begrepp spelar en roll i hur samhällets strukturer konstrueras. Utredningar som formuleras omedveten om abjekta begrepp reproducerar lagen hierarkiska dikotomier och strukturer som finns i samhället (Edenheim, 2005, s. 238).

Hur och var är denna framställning av problemet producerat, spritt och försvarat? Hur kan det ifrågasättas, styrs och ersättas?

När Bacchi definierade den sjätte fråga i WPR-metoden skrev hon följande och citerade Foucault:

At this stage in the analysis it is appropriate to think about the means through which particular problem presentations reach their targeted and achieve legitimacy? Foucault [...] asks, 'What individuals, what groups or classes have access to a particular kind of discourse? How is the relationship institutionalized between the discourse, speakers and its destined audience?' (Bacchi 2009, s. 19).

Dokumentets problemframställningar skapades när SHM tillsatt denna arbetsgruppen 2013. Dock var grunden för det uppmuntrandet som kom från olika internationella konventioner för mänskliga rättigheter. Det uttrycks inte i rapporten om det fanns motivation att utreda translagens förändringsbehov från regeringens eller riksdagens sida innan Nils Muižnieks Finlandsbesök. Som i fråga 3 *Hur denna representationen av problemen kom fram och upptäckts?* berättas det om oron för transpersoner rättigheter från flera internationella konventioner samtidigt som de uppmuntrade Finland till att ändra sin lagstiftning. Så man kan säga att förståelse för problemet enligt gruppens slutsrapport kom utifrån, och gruppens rapport förstärker denna förståelse för problemet som de internationella konventioner tidigare hade uttryckt. Rapporten är ett exempel på diskursen som rör hur staten reglerar transpersoners rättigheter och kroppar. I rapporten erkänns de mänskliga rättighets problem

som återfinns i lagen samtidigt som den lyfter fram ett förändringsförslag. Problemframställningen som rapporten sprids inte vidare på det sättet som det var menade. Rapportens syfte var att klarlägga translagens förändringsbehov och forma det som en regeringspropositionen. Regeringen valde att inte lägga fram propositionen (SHM 2015:23, s. 11).

Arbetsgruppen bifogade två dokument i slutet av rapporten som bidrar till diskursen som rör translagstiftning. Ett av dokumenten är ett kompletterande uttalande från en professor i ungdomspsykologi vid Tammerfors universitet som handlar om villkoren att vara myndig innan man kan fastställa sin könstillhörighet (SHM 2015:23, s. 79). Det andra dokumentet var skrivet av två förtroendevalda från Trasek och Seta.¹⁸ De uttryckte en avvikande åsikt i jämförelse med arbetsgruppens rapport. Trasek och Seta skrev att arbetsgruppens initiativ är ett positivt steg för jämställdhet men att själva lagändringsförslaget är för smalt, både angående artikla förändringar som rör villkoren och motiveringen som gruppens argumentering bygger på (SHM 2015:23, s. 79). Det finns ett behov av att man ifrågasätter institutioner som exempel SHMs, inflytande i hur man presenterar ändringsförslaget som den finska translagstiftningen kräver (Scott 1988, s. 35). Och det gör Seta och Trasek i sina avvikande meddelanden.

Slutsatser

Slutrapporten strävar efter en konkret förändring i transpersoners behandling i samhället men den erkänner inte de cis- och heteronormativa strukturer som finns i samhället. Genom att inte erkänna de normativa strukturer som finns i samhället stärker rapporten strukturerna.

Feministisk forskning visar att homosexualitet och transidentitet tidigare har blandats ihop och senare har transfrågor lämnats i skuggan av de sexuella minoriteternas kamp i vetenskap (Rydström & Tjeder; Strykers & Whittles och Suhonen). Likadana slutsatser gör Edenheim i sin avhandling: statliga skrifter som skapade heterosexualiserad samband mellan kön och

¹⁸ Trasek Ry är en finsk förening som agerar för transpersoner och interkönadepersoners rättigheter och Seta Ry är en finsk förening som står för Sexuellt likaberättigande på svenska och den jobbar för sexuell jämställdhet.

könsupplevelse påverkade att transidentitet (i utredningar) definierades genom förväntade heterosexualiserad relationen i framtiden. Samtidigt som det i tidigare utredningar kom fram att homosexualitet förväntades att kunna ”fixas” genom medicin. I arbetsgruppens förslag tas det inte hänsyn till om identitetspolitikens evolution i Finland mer än det som uttrycks om hur i början av 2000-talet flera länder blev intresserad av transrättigheter. Man kan dock förstå att transpersoners rättigheter i Finland lämnades i skuggan av sexuella minoriteters kamp angående jämlik äktenskapslagen som fick mycket plats 2013-2015 (Äktenskapslag 234/1929). Riksdagens beslut att rösta för jämlikäktenskapsrättigheter och lagförändring i december 2014 hade påverkan i rapportens innehåll (SHM 2015:23, s. 17). Efter 2015 har det inte hänt något för translagstiftningen även om det fortfarande är aktuell. Alla arbetsgruppens argument gäller fortfarande, lagen är fortfarande i strid med konventioner om mänskliga rättigheter. Sexuella minoriteters rätt till äktenskap och rättigheter som kommer med den är viktigt, men det måste förstås att de är (transidentitet och homosexualitet) två identitetspolitiska koncept som inte hänger ihop. Finland ändrade äktenskapslagen och den trädde i kraft 2016, det är 2018 och lagstiftare måste ta hänsyn till transpersoners mänskliga rättigheter omedelbart.

Rachlins centrala argument var att den sociala övergången borde inte vara krav för medicinska behandlingen och att vårdmöjligheter borde vara flexibla. Man måste komma ihåg att Rachlins är från USA och artikeln handlar om rekommendationer som finns hos vården där. Men det finns två argument i artikeln som har ett stort inflytande i uppsatsen: i könsvariationers spektrum finns det flera sätt att uttrycka sin könsidentitet och flera sätt att vilja uttrycka sig och därför behöver samhällets institutioner (vård och lagstiftning) hjälpa individ med sin behov inte reglera och disciplinera individens sätt att vara sig själv.

Som redan i uppsatsens teori delen konstaterades det, i den poststrukturalistiska teorin, skapar språk inte materiella relationer i samhället, medan är språket det som möjliggör att man kan förstå hur sociala relationer skapas i samhället och vilken påverkan de har. Slutrapporten bidrar till hur samhället behandlar transpersoner och vilka rättigheter transpersoner har. Som det i analysen konstateras finns det en heteronormativ bild av vad kön och genus är. Även om arbetsgruppen strävar efter en mer jämställd lagstiftning har inte transpersoner samma rättigheter som cispersoner. Binära köns kategorier och blinda fläckar som arbetsgruppen

erkänner inte visar att Finska lagstiftningen och lagstiftare har en heteronormativ och nästan transfobisk insyn av kön och genus. Jag instämmer med Bremer som konstaterade att translagstiftningen och politiskreglering av familjebildning är ett exempel på statligt legitimerat förtryck av transpersoner. Transidentitet andrifieras i slutsrapporten som strävade efter ett lagförändring som aldrig gick vidare till riksdagen. Därför har språket har ett påverkande roll i hur man kategoriserar värld och skapar betydelse. Slutsrapporten bidrar i samhällsdiskursen om vad är rätt och fel. Riksdagen, regeringen och ministerierna skapar dokumenter och utredningar som speglar vad antas som är rättvist. Det spelar ett roll hur transidentitet är skriven i lagboken på grund av att det dominerar hur statens rättsinstitution och flera andra institutioner behandlar transpersoner. Individer borde ha makten att bli erkända av staten hur än hen upplever sin könstillhörighet. Individer borde inte vara tvungna att bli erkända bara genom diagnostiseringsprocessen som är normativ. Staten borde inte kräva att individer gör åtgärder att bli steril för att bli erkända av staten hur hen upplever sig att vara. Alla statens krav kränker mot individens agentskap och integritet. Utöver allt detta, kränker Finland mot flera internationella konventioner för mänskliga rättigheter som det har åtagit sig att följa. Därför är den finska lagstiftningen inhuman och transfobisk.

Reflektioner

Analysmaterialet, rapporten och lagstiftningen som presenteras i den visar att translagstiftningen är cis- och heteronormativ, den andrafierar transpersoner som är underordnade i samhället och i samhällets institutioner – på vård och domstolsväsendet. Att sakna fortplantningsförmåga och att vara ogift är de centrala problem som arbetsgruppen önskade att lösa. Det gick inte vidare och därför finns det fortfarande omänskliga krav för transpersoner.

Arbetsgruppen fokuserar mest i transpersoners omständigheterna i den nuvarande situationen. Rapporten saknar del var det tas upp hur icke-binära- och interkönade personer blir behandlade inom samhällets institutioner. Dock är det förståeligt att gruppen fokuserade i translagstiftningsfrågan på grund av att det var deras syfte. Men det fortfarande finns ett

behov av att diskutera personer som inte tillhör i någon av dem binära och smala könskategorier.

Jag ser det som ett bra framtida forskningsmöjlighet att analysera hur partipolitiska agendan hade på påverkan en varför hälso- och vårdministeriets förändringsförslag aldrig gick vidare till riksdagen. En möjlig forskningsfråga är: hur partierna som satt i regering mellan 2011-2015 hade inflytande över transfrågan. Det skulle vara intressant att forska om hur fenomenet runt jämlikäktenskapslagen i Finland hade påverkan i transfrågor runt samma tider 2011-2015.

Finland är ett rätt litet land, men det har blivit vald av flera icke-vetenskapliga dagstidningar som ett av bästa länder. Men det finns en skamfläck som är translagen och hur landet behandlar transpersoner. Så länge translagen fortsätter att vara oförändrad kan jag inte vara stolt finsk medborgare.

Källförteckning

Bacchi, Carol (2009). *Analysing Policy : What's The Problem Represented To Be?*, Frenchs Forest : Pearson.

Bacchi, Carol (2005). "Discourse, Discourse Everywhere: Subject "Agency" in Feminist Discourse Methodology", *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, vol. 13: 3, s. 198-209.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund : Studentlitteratur.

Bremer, Signe (2011). *Kroppslinjer: kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering*, Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2011. Göteborg/Stockholm : Makadam förlag.

Butler, Judith (2007). *Genustrubbel : feminism och identitetens subversion*, Almqvist, Suzanne [red.]: Göteborg : Daidalos.

Eidenheim, Sara (2005). *Begärets lagar – Moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi*, Diss. Lund: Lunds universitet 2005. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Lykke, Nina (2009). *Genusforskning – en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*, Stockholm: Liber.

Lynch, Kathleen (1999). "Equality Studies, the Academy and the Role of Research in Emancipatory Social Change", *The Economic and Social Review*, vol. 30:1, s. 41-69.

Rachlin, Katharine (2018). "Medical Transition without social transition expanding options for privately gendered bodies", *TSQ: Transgender Studies Quarterly*, vol. 5:2, s. 228-244.

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*, Lund: Studentlitteratur.

Rydström, Jens, & Tjeder, David (2009) *Kvinnor, Män Och Alla Andra - En Svensk Genushistoria*, Lund : Studentlitteratur.

Scott, Joan, (1988). Deconstructing "Equality-versus-Difference: Or, the Uses of Poststructuralist Theory for Feminism", *Feminist Studies*, vol. 14:1, 32-50.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (2015:23). *Sukupuolen oikeudellisen vahvistamisen edellytykset - Työryhmän loppuraportti*, Helsinki 2015.

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior (2015:23). *Villkoren för fastställande av juridisk könstillhörighet - Arbetsgruppens slutrapport*, Helsinki 2015.

Stryker, Susan (2006) "(De)Subjugated Knowledges - An Introduction to Transgender Studies" i Susan Stryker & Stephen Whittle, *The Transgender Studies Reader*. London: Routledge.

Suhonen, Malla (2007). "Transsukupuolisuuden näkymätön historia" i Mustola, Kati (red.) *Sateenkaari-Suomi: seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*, Helsinki: Like, Vantaan kaupunginmuseo.

Lagar

Lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet (563/2002)

Äktenskapslag (234/1929)